

країни. Якщо не відбуватиметься зростання ВВП, платоспроможність споживачів страхових послуг, оновлення автопарку, то не можна буде розраховувати на значне збільшення сектору автомобільного страхування. Держава, регулятор та страховики мають спільними зусиллями закласти надійний фундамент для європейської трансформації галузі та її подальшого ефективного розвитку.

Список використаних джерел

1. Інноваційна модернізація менеджменту в умовах глобальної нестабільності: моногр. / за заг. ред. А. Ю. Горбового; Ун-т державної фіскальної служби України. Ірпінь-Білосток, 2018. 305 с.
2. Тринчук В.В., Табахарник О.Я. Insurtech: сучасні тренди ринку автострахування України. *Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 23-24 лист. 2021 р. Київ : НУХТ, 2021. С. 106-108.

Бондарук Т. Г.,

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;*

Ткаченко Я. В.,

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ БАНКІВ

Банківські установи, що функціонують нині, є комерційними, тому їхня діяльність, насамперед, спрямована на отримання прибутку власниками. Саме тому, у контексті вирішення завдань задоволення потреб місцевої економіки та забезпечення комунального господарства території, необхідне створення муніципального (комунального) банку. Це дозволить органам місцевого самоврядування використовувати фінансові ресурси території для вирішення конкретних задач соціально-економічного розвитку регіону, перерозподіляти фінансові потоки і направляти їх на нагальні потреби територіальної громади, зміцненню інфраструктури.

Таким чином, комунальний банк це спеціалізована фінансово-кредитна установа, основне завдання якої, по суті, зводиться до обслуго-

ування територіальної громади та фінансування перспективних проектів соціально-економічного розвитку конкретної території, також зберігається можливість здійснення інших банківських операцій. Засновниками в даному випадку можуть виступати органи місцевого самоврядування та муніципальні підприємства. Особливої актуальності це досягається в умовах дефіциту власних бюджетних коштів та зростаючої потреби у фінансуванні підприємств комунальної власності.

Можливість створення такої структури територіальним об'єднанням в особі органу, уповноваженого керувати комунальними активами, передбачено законодавством про місцеве самоврядування. Територіальні громади можуть об'єднуватися на договірних засадах, з метою акумуляції доходів місцевих бюджетів, інших ресурсів та створювати для цього необхідні організації та служби в т. ч. банки [1].

Законодавчо визначено, що органи місцевого самоврядування можуть у рамках законодавства створювати комунальні банки або інші фінансово-кредитні організації, виступати гарантами кредитів підприємств, установ, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміщувати належні їм кошти в банках з віднесенням їх до доходної частини відповідного місцевого бюджету.

Але при цьому можливість формування та роботи комунальних банків не знайшла достатнього законодавчого підтвердження. Так згідно із Законом України «Про банки та банківську діяльність», банки створюються у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або кооперативного банку [2]. Таким чином, правові аспекти діяльності саме комунальних банків у законодавстві не достатньо врегульовані. Враховуючи роль і значення кредитних операцій для діяльності комерційного банку, можна зазначити, що рівень організації кредитного процесу є одним з основних показників всієї роботи банку [3].

Практика функціонування муніципальних банків набула значного поширення у світі. На разі у різних формах вони функціонують в Австрії, Франції, Німеччині, Нідерландах, Норвегії, Іспанії, Швейцарії, Великобританії, Шотландії, США тощо [4]. До поширених форм утворень банків комунального типу у названих країнах належать:

- ✓ різновиди комунальних фінансових установ, що забезпечують розрахунки органів місцевого самоврядування та короткострокові кредити;
- ✓ комунальні банки взаємного кредиту, з допомогою яких одні органи місцевого самоврядування кредитують інші;

- ✓ акціонерні комунальні банки, покликані полегшити кредитування органів місцевого самоврядування;
- ✓ спеціальні державні банки комунального кредиту, що спеціалізуються на кредитуванні місцевих органів влади.

Подібні структури створювалися і в Україні. На сьогоднішній день, практика становлення комунального кредитування в Україні пов'язана з використанням двох форм: кредитів у формі комунальних облигаційних позик та комунальних кредитів. Так в 1993 році започаткований ПАТ «Український комунальний банк», серед акціонерів якого були Луганська облдержадміністрація та міська адміністрація Луганська. Іншим прикладом може слугувати банк сприяння розвитку міського господарства і підприємництва ПАТ КБ «Хрещатик». Понад 25 % статутного капіталу якого належало Київській міській державній адміністрації та комунальним підрозділам міста, а саме департаменту фінансів виконавчого органу Київської мерії. Одним із функціональних напрямків діяльності ПАТ КБ «Хрещатик» становило розвиток ринку муніципальних, корпоративних ЦП. Також банк займався практичною реалізацією ініціативи Київської держадміністрації проекту соціальної підтримки громадян «Картка Киянина», спрямованої на надання та облік соціальних пілг територіальної громади, що надаються з використанням електронних карток. Проте в результаті політичної та економічної криз в країні, на сьогоднішній день, вони знаходяться в стані припинення діяльності [4].

В обох наведених прикладах банк не створений за рішенням компетентного органу місцевого самоврядування на основі комунальної власності, тобто не є комунальним банком.

Узагальнення досвіду функціонування муніципальних (комунальних) банків дозволяє сформулювати перелік основних задач подібного утворення, а саме:

- ✓ розрахунково-касове обслуговування бюджетних та позабюджетних рахунків муніципальних (комунальних) структур;
- ✓ різного роду програми для ОСББ;
- ✓ оперативного управління тимчасово вільними коштами місцевого бюджету та посилення контролю за цільовим використанням ресурсів;
- ✓ проводити емісію муніципальних ЦП, експертизу місцевих інвестиційних проектів і програм розвитку;
- ✓ залучати додаткові ресурси і надавати гарантії збереження інвестицій;

- ✓ надання послуг представникам територіальних громад;
- ✓ надавати банківські та інші фінансові послуги як звичайний комерційний банк в т. ч. шляхом укладення з юридичними особам агентських договорів включаючи зберігання цінностей, інкасацій.

Подальший розвиток функціонування комунальних банків в країні попри необхідності в значних витратах з боку органів місцевого самоврядування в майбутньому може забезпечити їм та відповідним структурам комунального господарства необмежений доступ до кредитних ресурсів.

На жаль, на сьогоднішній день, в країні не зафіксовано будь-якого банку, засновником якого виступають органи місцевого самоврядування або комунальні утворення.

Проте станом на вересень 2022 року за даними офіційного порталу Києва Київська міська державна адміністрація планує створити Муніципальний банк Києва. Як зазначив перший заступник голови КМДА Микола Поворозник «Місто інвестує в банк для створення на його базі Муніципального банку Києва – для подальшого його перетворення на універсальний фінансовий інструмент міста» [5].

Наголошується, що при цьому буде мати місце як значна оптимізація ресурсів міста, економія коштів територіального об'єднання, так і слугувати оптимальним інструментарієм для проектного фінансування та роботи з Міжнародними фінансовими організаціями, іноземними інвесторами щодо відновлення інфраструктури міста. Процес планується оформити за рахунок участі у відкритому конкурсі на виведення з ринку неплатоспроможного банку АТ «Банк Січ» і на його базі створити муніципальний банк. Очікується, що для міської адміністрації придбання функціонуючого банку з подальшим перетворенням його на муніципальний, а також утримання цього банку коштуватиме на рік менше, ніж сьогодні витрачається на комісії за обслуговування в інших комерційних банках [5].

Формування такого банку дозволить також акумулювати додаткові фінансові ресурси [6], за рахунок яких можна профінансувати зарплатні проекти, кредити в оборотні кошти більшості комунальних підприємств міста, запозичення до міського бюджету, розподіл субсидій, власні рахунки мешканців територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80.

2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 №2121-111 URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14.

3. Бондарук Т. Г., Дубас Ю. А. Аналіз кредитної діяльності банків в умовах пандемії. The 7th International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations” (April 1-3, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. 1135 p. С. 323-327.

4. Муніципальний (комунальний) банк / В. В. Зайчикова // Енциклопедія Сучасної України. Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. URL: <https://esu.com.ua/article-70001>

5. Офіційний портал Києва URL: https://kyivcity.gov.ua/news/kiv_planuye_stvoriti_munitsipalniy_bank_stolitsi/#:~:text

6. Бондарук Т. Г., Лукашук М. В., Особливості та перспективи банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2020. №3. С. 84-92.

Василевська-Смаглюк О.М.,

аспірантка,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

БЮДЖЕТИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ПІДКОНТРОЛЬНІ ОБ'ЄКТИ: ЗРОСТАННЯ ЗНАЧУЩОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОМУ ПЕРІОДІ

Другий рік російсько-української війни зумовлює об'єктивне зростання значущості фінансового забезпечення протидії агресору. Бюджет є найважливішою складовою фінансового механізму цієї протидії. Війна залишається найістотнішою зовнішньою загрозою для України. Вона доповнюється іншими глобальними викликами – такими, як зміни клімату, наслідки пандемії та ін.

Названі зовнішні загрози супроводжуються внутрішніми викликами, до яких належать як брак фінансування та неефективне використання коштів, так і неузгодженість повноважень між різними гілками і рівнями державної влади тощо. У підсумку це спричиняє незбалансованість управлінських рішень і потребує удосконалення обліку, контролю та релевантної інформації для забезпечення керованості бюджетних процесів